

RESÜMEE

Vähk Eestis – haigestumus-, suremus- ja elulemustrendid

Kaire Innos, Tervise Arengu Instituudi epidemioloogia ja biostatistika osakond

2013 diagnoositi Eestis 8154 vähi esmasjuhtu, mis on üle 30% rohkem kui aastal 2000 (6032 juhtu). Vähi esmasjuhtude arvu suurenemisega on kaasnenud vanusjaotuse muutus: aastal 2013 diagnoositi juba ligi 20% juhtudest 80-aastastel ja vanematel ning ligi 50% juhtudest vanuses 70 aastat ja enam. Juhtivad vähipaikmed olid 2013 meestel eesnääre (26% juhtudest), kops (15%) ning käär- ja pärasool (11%); naistel rind ja nahk (mittemelanoom) (mõlemad 18%) ning käär- ja pärasool (12%).

Vanusestandarditud koguvähahaigestumus on nii meestel kui naistel Eestis viimase 20 aasta vältel suurenenud, kuid vanusestandarditud koguvähisuremus on samal ajal vähenenud.

Seedeelundite vähijuhud (1842 juhtu) moodustasid ligi veerandi kõigist 2013 diagnoositud esmasjuhtudest. Enim diagnoositi käärsöövähki (569 juhtu, 31%), järgnesid maovähk (405 juhtu, 22%), pärasöövähk (355 juhtu, 19%) ja kõhunäärmevähk (267 juhtu, 15%). Soolevähk moodustas kokku seega poole kõigist seedeelundite vähkidest. Soolevähahaigestumus on Eestis viimase 20 aasta vältel suurenenud 1% aastas, kusjuures suremus on vähenenud 0,8% aastas. Maovähi puhul on nii haigestumus kui suremus väga tugevas langustrendis (mõlemad vähenenud umbes 3% aastas).

Viimase 20 aasta vältel on kõigi vähipaikmete viie aasta suhteline elulemus (mis näitab, mitu protsenti haigestunutest on elus vähemalt viis aastat pärast diagnoosimist) suurenenud 46%lt (1995–1999) 59%ni (2010–2014). Kümne aasta suhteline elulemus perioodil 2010–2014 oli 55%. Vähielulemus varieerub tugevalt paikmeti. Kui mittemelanoomse nahavähi viie aasta elulemus 2010–2014 oli 100%, siis kõhunäärmevähi puhul vaid 8%. Sagedamate paikmete seas oli elulemus üle 80% eesnäärmevähi ja nahamelanoomi puhul, pisut alla 80% rinnavähi puhul. Käär- ja pärasöövähki elulemus oli vastavalt 58% ja 56% ning maovähielulemus 27%.

Paljude vähipaikmete, sh maovähielulemus on Eestis jõudnud Lääne- ja Põhja-Euroopa riikidega võrreldavale tasemele. Küll aga püsib mahajäämus nende paikmete puhul, kus õigeaegne diagnoosimine võimaldab rakendada tõhusat ravi ja saavutada suurt elulemust, nagu näiteks rinnavähk ja nahamelanoom, aga ka soolevähk. Nende soolevähijuhtude osakaal, mis on juba diagnoosimise hetkel kaugmetastaasidega, ei ole viimase 20 aasta jooksul Eestis paraku vähenenud. Lokaalses staadiumis diagnoositud soolevähijuhtude viie aasta elulemus oli meil 85%, kuid kaugmetastaaside korral vaid 13%.